

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1947-1948.

Proposition et projet de loi relatifs au contrat de louage de services manuels des travailleurs domestiques et à la réglementation de leur travail.

TEXTE ADOPTÉ PAR LE SÉNAT
AU PREMIER VOTE.

TITRE PREMIER.

*Du contrat de louage de services manuels
des travailleurs domestiques.*

CHAPITRE PREMIER.

Dispositions générales.

ARTICLE PREMIER.

La présente loi régit le contrat par lequel une personne s'engage à travailler manuellement, sous l'autorité, la direction et la surveillance d'un employeur, principalement au service de la personne de ce dernier ou de son ménage, moyennant une rémunération qui, sans préjudice des dispositions visées à l'article 53, est convenue par les parties et fournie par l'employeur (1).

Voir :

Documents du Sénat :

98 (Session extraordinaire 1946) : Proposition de loi ;
23 (Session de 1946-1947) : Projet de loi ;
164 (Session de 1946-1947) : Rapport ;
152 et 153 (Session de 1947-1948) : Amendements.

(1) Le texte ci-après a été supprimé :

Aux termes de l'alinéa précédent, sont considérés comme travailleurs domestiques, pour autant que leur activité manuelle s'exerce principalement au service de la personne de l'employeur ou de son ménage, notamment :

- 1) Cuisinières,
- 2) Femmes de chambre,
- 3) Bonnes d'enfants,
- 4) Femmes à journées,
- 5) Nettoyeuses,
- 6) Servantes de toutes catégories,
- 7) Maîtres d'hôtel,
- 8) Cuisiniers,
- 9) Domestiques et valets de chambre,
- 10) Chauffeurs privés,
- 11) Concierges,
- 12) Veilleurs de nuit,
- 13) Hommes de peine.

Cette énumération est exemplative et non limitative.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1947-1948.

Wetsvoorstel en wetsontwerp betreffende het contract van dienstverhuring voor handenarbeid van de huisbedienden en de reglementering van hun arbeid.

TEKST DOOR DE SENAAT
IN EERSTE LEZING AANGENOMEN.

EERSTE TITEL.

*Het contract van dienstverhuring
voor handenarbeid van het huispersoneel.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Algemene bepalingen.

EERSTE ARTIKEL.

Deze wet beheerst het contract waarbij een persoon zich ertoe verbindt handenarbeid te verrichten onder het gezag, de leiding en het toezicht van een werkgever, vooral in de dienst van zijn persoon of van zijn gezin, tegen een bezoldiging waaromtrent, onverminderd de bij artikel 53 bedoelde bepalingen, de partijen zijn overeengekomen en die door de werkgever wordt uitgekeerd (1).

Zie :

Gedr. Stukken van de Senaat :

98 (Buitengewone Zitting 1946) : Wetsvoorstel ;
23 (Zitting 1946-1947) : Wetsontwerp ;
164 (Zitting 1946-1947) : Verslag ;
152 en 153 (Zitting 1947-1948) : Amendementen.

(1) De hiernavolgende tekst is weggevallen :

Luidens de vorige alinea, worden als huisbedienden beschouwd, zover hun handenarbeid in hoofdzaak wordt verricht in dienst van de persoon of het gezin van de werkgever, namelijk :

- 1) Keukenmeiden,
- 2) Kameniers,
- 3) Kinderjuffers,
- 4) Werkvrouwen,
- 5) Schoonmaaksters,
- 6) Vrouwelijke huisbedienden van alle categorieën,
- 7) Eerste huisbedienden,
- 8) Koks,
- 9) Mannelijke huisbedienden en kamerdiensers,
- 10) Particuliere autobestuurders,
- 11) Portiers,
- 12) Nachtwakers,
- 13) Huisknechten.

Deze lijst kan als voorbeeld dienen: zij is niet beperkend.

ART. 2.

Le travailleur domestique ne peut engager ses services qu'à temps ou pour un travail déterminé.

ART. 3.

Sauf les prescriptions ou interdictions d'ordre public prévues par la présente loi, l'objet et la nature du travail, le lieu où il s'exerce, le montant de la rémunération qui ne peut être exclusivement en nature, la durée de l'engagement et en général toutes les autres conditions sont déterminées par le contrat, qui peut être verbal ou écrit.

L'usage supplée au silence de la convention.

ART. 4.

Sauf convention contraire, le louage de services manuels du travailleur domestique est présumé conclu à l'essai respectivement pendant les huit ou les quatorze premiers jours du contrat, suivant qu'il s'agit d'un travailleur domestique externe ou interne.

En aucun cas, la durée de l'essai ne peut dépasser quatorze jours.

ART. 5.

A défaut de preuve écrite, la preuve testimoniale est admise, quelle que soit la valeur du litige.

ART. 6.

Sans préjudice des dispositions légales relatives aux accidents du travail, les conseils de prud'hommes ou, à défaut de conseils de prud'hommes, les juges de paix connaissent de toutes les contestations relatives au contrat de louage de services manuels des travailleurs domestiques.

La compétence territoriale est déterminée soit par l'endroit où les services sont prêtés au moment de la naissance du différend, soit par le domicile du défendeur.

ART. 7.

A moins qu'une prescription spéciale n'ait été établie par une loi particulière, ou qu'il ne s'agisse de la divulgation d'un secret ou de la réparation d'un dommage causé par un accident ou une maladie, les actions naissant du contrat de louage de services manuels des travailleurs domestiques sont prescrites un an après la cessation du contrat.

La disposition de l'article 2275 du Code civil est applicable.

ART. 2.

De dienstbode mag slechts een dienstverbintenis aangaan voor een bepaalde tijd of voor een bepaald werk.

ART. 3.

Behoudens vervallenverklaring of verbod van openbare orde, als bij deze wet voorzien, worden het doel en de aard van het werk, de plaats waar het wordt uitgevoerd, het bedrag der bezoldiging, die niet uitsluitend in natura mag uitgekeerd worden, de duur van de verbintenis en in het algemeen alle andere voorwaarden vastgesteld bij de verbintenis, die mondeling of schriftelijk mag gesloten worden.

Het gebruik vult het stilzwijgen van de overeenkomst aan.

ART. 4.

Behoudens strijdige overeenkomst, wordt de dienstverhuring voor handenarbeid van de dienstbode verondersteld als op proef gesloten, onderscheidenlijk voor de eerste acht dagen of veertien dagen van het contract, naar gelang het gaat om een uitwonende of een inwonende dienstbode.

In generlei geval mag de proeftijd veertien dagen overschrijden.

ART. 5.

Bij ontstentenis van schriftelijk bewijs, is het getuigenbewijs toegelaten, wat ook de waarde van het geschil zijn.

ART. 6.

Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende de arbeidsongevallen, nemen de werkrechtshraden of, bij gebreke van werkrechtshraden, de vrederechters kennis van alle betwistingen ten aanzien van het contract van dienstverhuring voor handenarbeid van de dienstboden.

De plaatselijke bevoegdheid wordt bepaald hetzij door de plaats waar de dienst verricht wordt bij het ontstaan van het geschil, hetzij door de woonplaats van de verweerder.

ART. 7.

Tenzij bij een bijzondere wet een verjaring werd ingevoerd of dat er kwestie is van het ruchtbaar maken van een geheim of van het vergoeden van door ongeval of ziekte veroorzaakte schade, verjaren de ingevolge een contract van dienstverhuring voor handenarbeid van dienstboden ontstane vorderingen een jaar na het vervallen van het contract.

De bepaling van artikel 2275 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing.

CHAPITRE II.

Des obligations réciproques des parties.

ART. 8.

L'employeur a l'obligation :

de faire travailler le travailleur domestique dans les conditions, aux temps et lieu convenus, notamment en mettant éventuellement à sa disposition, sauf stipulation contraire, les collaborateurs, les outils, les ustensiles et les matières nécessaires à l'accomplissement du travail;

de veiller en bon père de famille et nonobstant toute convention contraire, à ce que le travail s'accomplisse dans des conditions convenables au point de vue de la sécurité, de la santé, de l'hygiène et du confort, notamment par une répartition équitable des travaux lourds et légers au cours de la journée de travail;

d'observer et de faire observer les bonnes mœurs et les convenances pendant l'exécution du contrat;

de payer la rémunération aux conditions, temps et lieu convenus;

de fournir au travailleur domestique pour son logement, un local convenable, directement aéré, fermant à clef, et pourvu pour chaque personne d'un lit avec literie propre et suffisante; de fournir au travailleur domestique le matériel nécessaire à la pratique d'une bonne hygiène corporelle; de fournir au domestique une nourriture saine, suffisante et en rapport avec le genre de vie de la maison, au cas où il s'est engagé à le loger et à le nourrir;

de donner au travailleur domestique le temps nécessaire pour remplir les devoirs essentiels de son culte ainsi que les obligations civiques résultant de la loi.

ART. 9.

L'employeur doit apporter à la conservation de tous les objets appartenant au travailleur domestique les soins d'un bon père de famille. En aucun cas, il n'a le droit de les retenir.

Toute convention contraire est nulle.

ART. 10.

Lorsque l'engagement prend fin, l'employeur doit, si le travailleur domestique en fait la demande, lui délivrer un certificat constatant la durée et la nature de ses services.

HOOFDSTUK II.

Wederzijdse verplichtingen van partijen.

ART. 8.

De werkgever is er toe verplicht :

de dienstboden te laten werken onder de voorwaarden, op de tijd en op de plaats die bij de overeenkomst werden bepaald, door eventueel, behoudens tegenbepaling, de medewerkers, het gereedschap, het gerief en de stoffen die tot de uitvoering van het werk nodig zijn, te hunner beschikking te stellen;

als goede huisvader en trots alle strijdige overeenkomst, te zorgen dat het werk wordt uitgevoerd in behoorlijke omstandigheden ten opzichte van de veiligheid, de gezondheid, de hygiëne en het comfort, namelijk door een billijke verdeling van het zwaar en het licht werk in de loop van de arbeidsdag;

gedurende de uitvoering van het contract de goede zeden en de betamelijkheid in acht te nemen en te doen nemen;

de bezoldiging uit te keren onder de voorwaarden, op de tijd en op de plaats zoals werd overeengekomen;

aan de dienstbode tot huisvesting een behoorlijk lokaal te verstrekken, met rechtstreekse luchtverversing, voorzien van een met een sleutel sluitende deur, en voorzien, voor elke persoon, van een bed met zindelijk en voldoende beddegoed; de dienstbode het voor de uitoefening van een degelijke lichamelijke verpleging nodige materieel te verstrekken; de dienstbode een gezonde en voldoende voeding te verschaffen in verhouding met de levenswijze van het gezin, in geval hij er zich toe heeft verbonden hem huisvesting en voeding te bezorgen;

aan de dienstbode de nodige tijd te verlenen om zijn essentiële geloofsplichten, alsmede zijn burgerlijke verplichtingen die uit de wet voortvloeien, te vervullen.

ART. 9.

De werkgever moet aan de bewaring van al de voorwerpen, die aan de dienstboden toebehoren, de zorgen van een goede huisvader besteden. In generlei geval heeft hij het recht ze achter te houden.

Elke strijdige overeenkomst is nietig.

ART. 10.

Wanneer het contract ten einde loopt, moet de werkgever, indien de dienstboden daarom verzoeken, hen een getuigschrift afleveren waarbij de duur en de aard van hun diensten vastgesteld worden.

Ce certificat ne peut contenir aucune autre indication, sauf en cas d'accord du travailleur domestique.

Toute renonciation au droit reconnu au travailleur domestique par le présent article est sans effet.

ART. 11.

Si l'employeur transfère provisoirement son ménage dans un autre endroit sans emmener le travailleur domestique interne, celui-ci a droit, tant qu'il reste à son service, outre sa rémunération en espèces, aux avantages en nature dont il jouissait avant le transfert ou à une indemnité journalière correspondant à la valeur de ceux-ci et dont le montant est fixé par le contrat, sans pouvoir être inférieur à une somme qui sera déterminée par arrêté royal.

Si la durée du transfert excède deux jours, l'employeur a l'obligation de renvoyer le travailleur domestique interne âgé de moins de 18 ans dans son foyer ou de le placer sous l'autorité d'un préposé.

ART. 12.

La rémunération du travailleur domestique est payée au moins une fois par mois. Toutefois, pendant la période d'essai visée à l'article 4, la rémunération est payée hebdomadairement.

Lorsque l'engagement prend fin, la rémunération doit être payée le jour de la cessation des services.

ART. 13.

Le travailleur domestique a l'obligation :

d'exécuter son travail avec probité et conscience dans les conditions convenues et notamment de garder le secret sur toute affaire à caractère confidentiel ou personnel dont il aurait eu connaissance dans l'exercice de son activité professionnelle;

d'agir conformément aux ordres et aux instructions qui lui sont donnés par l'employeur ou ses préposés en vue de l'exécution du contrat;

de prendre soin des personnes et des objets confiés à sa garde et de veiller aux intérêts de son employeur;

de s'abstenir de tout ce qui peut nuire soit à sa propre sécurité, soit à celle des autres domestiques ou de tiers, soit à celle de l'employeur;

d'observer le respect des convenances et des bonnes mœurs pendant l'exécution du contrat.

ART. 14.

L'employeur et le travailleur domestique se doivent le respect et des égards mutuels.

Dit getuigschrift mag geen enkele andere aanduiding behelzen, behalve bij instemming van de dienstbode.

Elke verzaking aan het aan de dienstbode bij dit artikel toegekend recht, is zonder uitwerking.

ART. 11.

Indien de werkgever zijn gezin voorlopig op een andere plaats overbrengt, zonder de inwonende dienstboden mede te nemen, hebben deze, zolang zij bij hem in dienst blijven, benevens hun geldelijke bezoldiging, recht op de voordelen in natura, waarvan zij genoten vóór de overbrenging, of op dagelijkse vergoeding, die met het bedrag van deze voordelen overeenstemt en waarvan het beloop vastgesteld wordt bij het contract, zonder lager te mogen zijn dan een som, die bij koninklijk besluit zal vastgesteld worden.

Indien de duur van de overbrenging meer dan twee dagen bedraagt, is de werkgever verplicht de inwonende dienstboden beneden 18 jaar terug naar hun haardstede te sturen of hen onder het gezag van een aangestelde te plaatsen.

ART. 12.

De bezoldiging van de dienstbode wordt ten minste eens per maand uitbetaald. De bezoldiging wordt evenwel om de week uitgekeerd tijdens de bij artikel 4 bedoelde proefperiode.

Wanneer de verbintenis een einde neemt, moet de bezoldiging betaald worden op de dag waarop de dienst eindigt.

ART. 13.

De dienstboden zijn er toe verplicht :

hun werk nauwgezet en gewetensvol onder de overeengekomen voorwaarden uit te voeren, en inzonderheid het geheim te bewaren, omtrent elke zaak van vertrouwelijke of persoonlijke aard waarvan zij tijdens de uitvoering van hun dienst kennis mochten gekregen hebben;

te handelen volgens de bevelen en onderrichtingen die zij, met het oog op de uitvoering van het contract, van hun werkgever of zijn aangestelden ontvangen;

te zorgen voor de aan hun hoede toevertrouwde personen en voorwerpen en over de belangen van hun werkgever te waken;

zich te onthouden van alles wat hetzij hun eigen veiligheid, hetzij die van andere dienstboden of van derden, hetzij van de werkgever kan schaden;

de betamelijkheid en de goede zeden tijdens de uitvoering van het contract te eerbiedigen.

ART. 14.

De werkgever en de dienstbode moeten elkander eerbied en inschikkelijkheid betonen.

ART. 15.

Le travailleur domestique répond de son dol ou de sa faute lourde en cas de destruction, de détérioration ou d'emploi abusif du matériel, des matières premières ou des produits mis à sa disposition pour exécuter son contrat.

Toutefois le chauffeur ne répond que de son dol.

Les indemnités et dommages-intérêts dus de ce chef et fixés par l'accord des parties, ou par décision de justice, ne peuvent être retenus qu'à concurrence du cinquième des gages. Toutefois, lorsque le travailleur domestique met volontairement fin à son engagement avant le paiement de sa dette, l'employeur peut retenir les gages du travailleur domestique jusqu'à concurrence du solde de sa créance.

CHAPITRE III.

De la suspension du contrat.

ART. 16.

L'impossibilité pour le travailleur domestique de fournir son travail par suite de maladie ou d'accident suspend l'exécution du contrat.

Nonobstant toute convention contraire, le travailleur domestique interne conserve le droit à la rémunération prévue par le contrat :

1° pendant sept jours, s'il est au service du même employeur depuis moins de 90 jours;

2° pendant quatorze jours, s'il est au service du même employeur depuis 90 jours ou plus;

3° pendant vingt-huit jours, s'il est au service du même employeur depuis un an ou plus.

ART. 17.

Si l'incapacité de travail dépasse les délais prévus à l'alinéa 2 de l'article précédent, l'employeur peut, à tout moment, mettre fin au contrat moyennant indemnité.

Celle-ci est égale à la rémunération revenant au travailleur domestique pour quatorze, vingt-huit ou cinquante six jours de travail, selon qu'il a moins de 90 jours, 90 jours à un an ou plus d'un an de services chez le même employeur, sous déduction de la rémunération payée depuis le début de l'incapacité de travail.

Toute convention fixant une indemnité moindre est nulle.

ART. 18.

Sans préjudice des dispositions visées à l'article précédent et à moins que le contrat ne stipule un délai plus long, l'employeur doit assurer au travailleur domestique interne atteint d'incapacité de travail, l'hébergement normal ainsi que les soins appropriés pendant une période minimum de sept, quatorze ou vingt-huit jours selon que le travailleur

ART. 15.

De dienstboden zijn aansprakelijk voor hun bedrieglijke handeling of grove fout, ingeval van vernietiging, beschadiging of misbruik van het materieel, de grondstoffen of producten welke voor de uitvoering van het contract te hunner beschikking worden gesteld.

De autobestuurder verantwoordt evenwel alleen zijn kwaad opzet.

De uit dien hoofde verschuldigde vergoeding en schadeloosstelling, welke in onderling overleg of bij rechtsuitspraak worden vastgesteld, kunnen slechts tot het vijfde van de bezoldiging afgehouden worden. Evenwel, wanneer de dienstboden aan hun verbintenis vrijwillig een einde maken, alvorens de schuld betaald is, mag de werkgever van de bezoldiging der dienstboden zoveel afhouden als de schuld bedraagt.

HOOFDSTUK III.

Contractschorsing.

ART. 16.

De onmogelijkheid waarin de dienstboden verkeren om hun werk uit te voeren, wegens ziekte of ongeval, schorst de uitvoering van het contract.

Spijts elke andere overeenkomst, blijven de inwonende dienstboden recht hebben op de bij het contract voorziene bezoldiging :

1° gedurende zeven dagen, zo zij geen 90 dagen bij dezelfde werkgever in dienst zijn;

2° gedurende veertien dagen, zo zij sedert 90 dagen of meer bij dezelfde werkgever in dienst zijn;

3° gedurende acht en twintig dagen, zo zij sedert één jaar of meer bij dezelfde werkgever in dienst zijn.

ART. 17.

Zo de ongeschiktheid tot werken de bij alinea 2 van vorig artikel voorziene termijnen overschrijdt, mag de werkgever, op elk ogenblik, mits schadeloosstelling, aan het contract een einde maken.

Deze zal gelijk zijn aan de bezoldiging die aan de dienstboden voor veertien, acht en twintig of zes en vijftig dagen arbeid, toekomt, naar gelang zij minder dan 90 dagen, 90 dagen tot één jaar of meer dan één jaar bij dezelfde werkgever in dienst zijn, onder aftrekking van de sedert het begin van de ongeschiktheid tot werken betaalde bezoldiging.

Elke overeenkomst waarbij een lagere vergoeding wordt vastgesteld, is nietig.

ART. 18.

Onverminderd de bij het vorig artikel beoogde bepalingen en tenzij er bij het contract een langere termijn wordt bepaald, moet de werkgever aan de inwonende dienstboden die ongeschikt zijn tot werken een normale huisvesting en gepaste zorgen verlenen, gedurende een minimumtijdperk van zeven, veertien of acht en twintig dagen, naar gelang

domestique a moins de 90 jours ou un an ou plus, de service chez le même employeur.

L'employeur a le droit, à tout moment, de faire héberger à l'extérieur et d'une façon décente, le travailleur domestique.

Toutefois, l'hébergement normal et les soins appropriés devront être assurés au domicile de l'employeur lorsque, de l'avis du médecin traitant, le travailleur domestique n'est pas transportable.

En cas de contestation sur le point de savoir si le malade est transportable ou non, le président du Conseil de Prud'hommes ou, à son défaut, le juge de paix, statuera par voie de référé sur avis d'un médecin préalablement désigné par loi.

Sans préjudice de l'application des dispositions légales concernant la sécurité sociale et spécialement l'assurance contre la maladie, les frais médicaux, chirurgicaux et pharmaceutiques sont à charge du travailleur domestique.

ART. 19.

En cas d'accouchement, la travailleuse domestique a droit, nonobstant toute convention contraire, à un congé de six semaines avant et six semaines après l'accouchement. Le contrat est suspendu durant le congé.

ART. 20.

L'appel ou le rappel sous les armes du travailleur domestique suspend l'exécution du contrat; toutefois l'employeur ou le travailleur domestique peut mettre fin au contrat durant les trois derniers mois de l'appel ou du rappel sous les armes; ce droit devra être exercé au plus tard quinze jours avant la fin de la suspension du contrat.

ART. 21.

Lorsque l'engagement est fait à l'essai, à terme ou pour un travail déterminé, l'incapacité de travail permet à l'employeur de mettre fin au contrat sans indemnité, si elle a une durée de plus de sept jours.

Pendant les sept premiers jours d'incapacité, le travailleur domestique conserve, nonobstant toute convention contraire, son droit à la rémunération convenue.

ART. 22.

Celui qui supplée soit le travailleur domestique incapable de travailler ou appelé sous les drapeaux, soit la travailleuse domestique tombant sous l'application de l'article 19, peut être engagé « par écrit » dans les conditions qui dérogent aux règles prévues par la présente loi, en ce qui concerne la durée des services et les délais de préavis.

ART. 23.

Le préavis de congé donné antérieurement à toute suspension du contrat cesse de courir pendant la durée de cette suspension.

de dienstboden minder dan 90 dagen of één jaar of langer bij dezelfde werkgever in dienst zijn.

De werkgever heeft het recht op elk ogenblik de dienstboden buitenshuis en op een behoorlijke wijze onderdak te laten verschaffen.

Evenwel moeten de normale huisvesting en de gepaste zorgen in de woonplaats van de werkgever verleend worden wanneer, volgens het advies van de behandelende geneesheer, de dienstbode niet vervoerbaar is.

In geval van betwisting over het punt of de zieke al dan niet vervoerbaar is, zal de voorzitter van de Werkrechtersraad, of, bij zijn ontstentenis, de vrederechter, in kortgeding uitspraak doen op advies van een te voren door hem aangeduide geneesheer.

Onverminderd de toepassing van de wettelijke bepalingen betreffende de maatschappelijke zekerheid en inzonderheid de verzekering tegen ziekte, zijn de medische, heelkundige en pharmaceutische kosten ten laste van de dienstbode.

ART. 19.

De dienstbode die moet bevallen, heeft recht, spijs elke strijdige overeenkomst, op een verlof van zes weken vóór en zes weken na de bevalling. Het contract is tijdens dit verlof geschorst.

ART. 20.

Het oproepen of het wederoproepen onder de wapens van de dienstbode, schorst de uitvoering van het contract; de werkgever of de dienstbode kunnen evenwel aan het contract een einde maken tijdens de laatste drie maanden van de oproeping of de wederoproeping onder de wapens. Dit recht moet uitgeoefend worden uiterlijk vijftien dagen voor het einde der schorsing van het contract.

ART. 21.

Wanneer het een verbintenis op proef, op termijn of voor een bepaald werk geldt, zal de werkgever aan het contract een einde kunnen maken zonder vergoeding, als de ongeschiktheid tot werken langer dan zeven dagen duurt.

De dienstboden zullen gedurende de eerste zeven dagen ongeschiktheid tot werken, ondanks elke strijdige onvereenkomst, hun recht op de overeengekomen bezoldiging behouden.

ART. 22.

Degene die de tot werken ongeschikte of onder de wapens geroepen dienstbode of de dienstbode die onder toepassing van artikel 19 valt, vervangt, mag schriftelijk in dienst genomen worden onder voorwaarden welke, wat de duur van de dienst en de opzegtermijn aangaat, van de bij deze wet voorziene regelen afwijken.

ART. 23.

De opzegging die vóór elke contractschorsing werd gegeven, loopt niet gedurende de duur van deze schorsing.

CHAPITRE IV.

Des différentes manières dont prend fin le contrat.

ART. 24.

Chacune des parties peut, à tout moment, mettre fin au contrat à l'essai sous réserve de l'application de l'article 21.

ART. 25.

Sans préjudice des modes d'extinction propres aux obligations, le contrat régi par la présente loi prend fin :

- 1° par l'expiration du terme;
- 2° par l'achèvement du travail en vue duquel le contrat a été conclu;
- 3° par la volonté d'une des parties lorsque le contrat est d'une durée indéterminée, ou s'il existe un juste motif de résiliation;
- 4° par la mort du travailleur domestique ou de l'employeur;
- 5° par la rescision;
- 6° par la force majeure.

ART. 26.

L'engagement à terme ou pour un travail déterminé prend fin à l'expiration du terme ou lors de l'achèvement du travail en vue duquel il a été conclu.

En l'absence de terme, le contrat est censé conclu pour une durée indéfinie.

ART. 27.

Si à l'expiration du terme les parties continuent à exécuter le contrat celui-ci est censé se renouveler pour une durée indéfinie.

ART. 28.

Lorsque l'engagement est conclu pour une durée indéfinie, chacune des parties a le droit d'y mettre fin moyennant un préavis donné à l'autre partie.

Le délai de ce préavis ne peut en aucun cas être inférieur à sept jours pour les travailleurs domestiques externes et à quatorze jours pour les travailleurs domestiques internes.

Les délais de préavis seront d'une durée égale pour chacune des parties.

Sont nulles de plein droit toutes conventions contraires aux dispositions du présent article.

ART. 29.

Pendant le délai de préavis, en vue de rechercher un nouvel emploi, le travailleur domestique a droit, nonobstant toute convention contraire, de s'absenter deux fois par semaine, sans réduction de gages,

HOOFDSTUK IV.

Verschillende wijzen waarop een contract een einde neemt.

ART. 24.

Elke partij mag, op ieder ogenblik, een einde maken aan het proefcontract, met voorbehoud van de toepassing van artikel 21.

ART. 25.

Onverminderd de wijzen waarop de verbintenissen te niet gaan, neemt het bij deze wet geregeld contract een einde :

- 1° door het verstrijken van de termijn;
- 2° door het eindigen van het werk waarvoor het contract werd gesloten;
- 3° door de wil van een der partijen, wanneer het contract van onbepaalde duur is of wanneer er een geldige reden bestaat voor verbreking;
- 4° door het afsterven van de dienstbode of van de werkgever;
- 5° door nietigverklaring;
- 6° door overmacht.

ART. 26.

De verbintenis voor een termijn of voor een bepaald werk eindigt bij het verstrijken van de termijn of bij het eindigen van de arbeid waarvoor zij gesloten werd.

Bij ontstentenis van tijdsbepaling, wordt het contract beschouwd als voor een onbepaalde duur afgesloten.

ART. 27.

Zo bij het verstrijken van de termijn, de partijen het contract verder uitvoeren, dan wordt dit laatste beschouwd zich voor onbepaalde duur te hernieuwen.

ART. 28.

Wanneer de verbintenis gesloten werd voor een onbepaalde duur, heeft iedere partij het recht er, mits aan de andere partij gegeven opzegging, een einde aan te maken.

De opzeggingstermijn mag, in generlei geval, minder bedragen dan zeven dagen voor de uitwonende dienstboden en dan veertien dagen voor de inwonende dienstboden.

De opzeggingstermijnen zijn voor elke partij van gelijke duur.

Alle met de bepalingen van dit artikel strijdige overeenkomsten zijn van rechtswege nietig.

ART. 29.

Niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, hebben de dienstboden tijdens de opzeggingstermijn, het recht, ten einde een nieuwe betrekking te zoeken, tweemaal per week gedurende vier opeen-

pendant quatre heures consécutives prises sur les jours ouvrables.

ART. 30.

Si le contrat est conclu sans indication de durée, la partie qui rompt l'engagement sans juste motif et sans respecter les délais de préavis est tenue de payer à l'autre partie une indemnité égale à la rémunération correspondante, soit à la durée du délai de préavis, soit à la partie du délai restant à courir.

L'indemnité de rupture comprend non seulement le salaire, mais aussi les avantages en espèces et en nature acquis en vertu de la convention.

ART. 31.

Si le contrat a été conclu pour une durée déterminée ou pour un travail déterminé, sa dénonciation avant terme sans juste motif donne à la partie lésée le droit à une indemnité égale au montant des salaires et avantages qui restaient à échoir jusqu'à ce terme, sans pouvoir excéder le double des salaires et avantages correspondant à la durée du préavis qui aurait dû être respecté, si le contrat avait été fait sans terme.

ART. 32.

Sont nulles toutes clauses prévoyant en cas de résiliation du contrat, des indemnités moindres que celles qui sont déterminées aux articles 30 et 31.

ART. 33.

La partie lésée peut, mais à charge de prouver l'existence et l'étendue du préjudice allégué, réclamer des dommages et intérêts qui ne seront, en aucun cas, cumulés avec l'indemnité déterminée aux articles 30 et 31.

ART. 34.

Chacune des parties peut résilier le contrat sans préavis pour juste motif laissé à l'appréciation du juge.

La résiliation du contrat sans préavis ne peut plus avoir lieu lorsque le motif grave qui l'aurait justifiée est connu de la partie qui l'invoque depuis plus de deux jours.

ART. 35.

La travailleuse domestique interne a le droit de résilier le contrat sans préavis si l'épouse de l'employeur ou toute autre femme qui dirigeait le ménage à l'époque de la conclusion du contrat, cesse d'habiter sous le même toit que l'employeur.

volgende op de arbeidsdagen genomen uren, afwezig te zijn, zonder dat dit een loonverlies medebrengt.

ART. 30.

Zo het contract zonder aanduiding van duur afgesloten wordt, moet de partij die zonder gegronde reden en zonder de opzeggingstermijnen te eerbiedigen, de verbintenis verbreekt, aan de andere partij een vergoeding betalen gelijk aan het bedrag der gedurende de opzeggingstermijn of het nog te verstrijken gedeelte er van, te lopen bezoldiging.

De verbrekingsvergoeding omvat niet enkel het loon, doch tevens de krachtens de overeenkomst verworven voordelen in geld en in natura.

ART. 31.

Werd het contract voor een bepaalde duur gesloten, dan heeft de benadeelde partij, wegens het opzeggen er van zonder gegronde reden vóór het verstrijken van de termijn, recht op een vergoeding gelijk aan het bedrag der tot het einde van deze termijn te lopen lonen en voordelen, zonder dat het dubbele mag overschrijden der lonen en voordelen overeenstemmende met de duur der opzegging die had dienen in acht genomen te worden, indien het contract zonder tijdsbepaling was afgesloten geweest.

ART. 32.

Elk beding waarbij, in geval van contractverbreking, mindere vergoedingen voorzien worden dan die welke bij de artikelen 30 en 31 vastgesteld worden, is nietig.

ART. 33.

De benadeelde partij mag, doch op last het bestaan en de omvang van het beweerde nadeel te bewijzen, schadevergoeding eisen die, in generlei geval zal gevoegd worden bij de in de artikelen 30 en 31 vastgestelde vergoeding.

ART. 34.

Iedere partij mag, om redenen, die aan de beoordeling van de rechter gelaten worden, zonder opzegging het contract verbreken.

De contractverbreking zonder opzegging kan niet meer geschieden wanneer de zwaarwichtige reden, die ze zou gerechtvaardigd hebben, sedert meer dan twee dagen bekend is aan de partij die er zich op beroept.

ART. 35.

De inwonende vrouwelijke dienstbode heeft het recht het contract zonder opzegging te verbreken wanneer de echtgenote van de werkgever of iedere andere vrouw die het huishouden bestuurt op het oogenblik van het afsluiten van het contract, onder hetzelfde dak als de werkgever niet meer blijft wonen.

ART. 36.

Le contrat peut, nonobstant toute convention contraire, être rescindé lorsqu'il est établi que la rémunération accordée au travailleur domestique est inférieure de plus de moitié à celle qui aurait dû normalement lui être allouée suivant les usages de la région.

L'action en rescision doit, à peine de déchéance, être intentée dans les trois mois de la conclusion du contrat.

En prononçant la rescision, le juge allouera des dommages et intérêts, s'il y a lieu.

ART. 37.

La force majeure n'entraîne pas la rupture du contrat lorsqu'elle ne fait que rendre momentanément impossible l'exécution des obligations des parties.

ART. 38.

En cas de cessation ou de rupture de l'engagement et nonobstant toute convention contraire, l'employeur est tenu d'en avertir immédiatement la personne qui a la garde habituelle du travailleur domestique mineur non émancipé.

CHAPITRE V.

*De la capacité de la femme mariée
et du mineur d'engager leur travail.*

ART. 39.

Sans préjudice des dispositions plus favorables du titre V, chapitre VI, du livre Ier du Code civil, concernant la capacité de la femme mariée, les articles 29 à 33 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, sont applicables au contrat de louage de services manuels des travailleuses domestiques engagées dans les liens du mariage.

ART. 40.

Le mineur est capable d'engager son travail moyennant l'autorisation expresse de son père ou de son tuteur.

A défaut de cette autorisation, l'alinéa 2 de l'article 34 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail est applicable.

ART. 41.

Les articles 35 et 36 de la loi du 10 mars 1900 sont applicables aux travailleurs domestiques mineurs engagés dans les liens d'un contrat régi par la présente loi.

ART. 36.

Het contract mag, niettegenstaande elke strijdige overeenkomst, nietig verklaard worden, wanneer het vaststaat dat de aan de dienstbode verleende bezoldiging meer dan de helft minder bedraagt dan die, welke hun normaal had moeten toegekend zijn volgens de gebruiken der streek.

De vordering tot nietigverklaring moet, op straf van verval, ingespannen worden binnen drie maanden na het afsluiten van het contract.

Bij de nietigverklaring zal de rechter desnoods schadevergoeding toekennen.

ART. 37.

De overmacht geeft geen aanleiding tot verbreking van het contract, als zij slechts tijdelijk het nakomen van de verplichtingen der partijen onmogelijk maakt.

ART. 38.

In geval van ophouding of verbreking van de verbintenis en niettegenstaande elke daarmee strijdige overeenkomst, is de werkgever gehouden er onmiddellijk de persoon van te verwittigen die belast is met de gewone bewaring van de niet ontvoogde minderjarige dienstbode.

HOOFDSTUK V.

*Bekwaamheid van de gehuwde vrouw
en van de minderjarige om een dienstverbintenis
aan te gaan.*

ART. 39.

Onverminderd de gunstiger bepalingen van titel V, hoofdstuk VI, van Boek I van het Burgerlijk Wetboek, omtrent de bekwaamheid van de gehuwde vrouw, zijn de artikelen 29 tot 33 van de wet van 10 Maart 1900 omtrent het arbeidscontract, toepasselijk op het dienstverhuuringscontract voor handarbeid van de gehuwde vrouwelijke dienstboden.

ART. 40.

De minderjarige mag een dienstverhuring aangaan, mits de uitdrukkelijke toelating van zijn (haar) vader of van zijn (haar) voogd.

Bij ontstentenis van vermelde toelating, is alinea 2 van artikel 34 der wet van 10 Maart 1900 op het arbeidscontract van toepassing.

ART. 41.

Artikelen 35 en 36 der wet van 10 Maart 1900 zijn toepasselijk op de minderjarige dienstboden die gebonden zijn door een contract, dat bij deze wet geregeld wordt.

CHAPITRE VI.

ART. 42.

Un arrêté royal peut déterminer un type de contrat écrit de louage de services manuels des travailleurs domestiques.

TITRE II.

De la réglementation du travail.

ART. 43.

Il est interdit de faire ou de laisser travailler les travailleurs domestiques âgés de moins de 14 ans et ceux qui n'auraient pas satisfait à leurs obligations scolaires, au jour de l'entrée en vigueur du contrat.

ART. 44.

Il est interdit de faire ou de laisser travailler les travailleuses domestiques pendant les six semaines qui suivent leur accouchement.

ART. 45.

La durée du travail effectif des travailleurs domestiques ne peut excéder :

a) huit heures par jour ni quarante-huit heures par semaine pour les travailleurs domestiques de moins de 18 ans;

b) dix heures par jour ni soixante heures par semaine pour tous les travailleurs domestiques ayant plus de 18 ans.

Cet article n'est pas applicable aux concierges âgés de plus de 21 ans.

ART. 46.

La journée de travail est comprise entre 6 heures du matin et 10 heures du soir.

Cette disposition ne s'applique pas :

a) au travail des chauffeurs, des gardes-chasse particuliers et des concierges;

b) aux travaux rendus nécessaires par un événement de force majeure;

c) aux travaux exceptionnels, urgents et indispensables à la bonne marche du ménage.

ART. 47.

Un repos ininterrompu de 10 heures doit être assuré aux travailleurs domestiques.

ART. 48.

Le travailleur domestique a droit à un repos d'une demi-heure par repas.

HOOFDSTUK IV.

ART. 42.

Bij koninklijk besluit kan een model van geschreven dienstverhuuringscontract voor handenarbeid der dienstboden bepaald worden.

TITEL II.

Arbeidsreglementering.

ART. 43.

Het is verboden de dienstboden beneden 14 jaar, die op de dag van het in werking treden van het contract hun schoolplichten niet hebben volbracht, te doen of te laten werken.

ART. 44.

Het is verboden de vrouwelijke dienstboden te doen of te laten werken gedurende de zes weken die op hun bevalling volgen.

ART. 45.

De duur van de volbrachte arbeid van de dienstboden mag niet hoger zijn dan :

a) acht uren per dag of acht en veertig uren per week voor de dienstboden beneden 18 jaar;

b) tien uren per dag of zestig uren per week voor al de dienstboden boven 18 jaar.

Dit artikel is niet toepasselijk op de huisbewaarders boven 21 jaar.

ART. 46.

De arbeidsdag is begrepen tusschen 6 uur s' morgens en 10 uur 's avonds.

Deze bepaling is niet toepasselijk :

a) op het werk van autobestuurders, particuliere boswachters en huisbewaarders;

b) op de ingevolge overmacht nodig gemaakte werken;

c) op de voor de goede gang van het gezin buitengewone dringende en volstrekt noodzakelijk werken.

ART. 47.

Een ononderbroken rust van 10 uren moet aan de dienstboden verzekerd worden.

ART. 48.

De dienstbode heeft recht op een half uur rust per maaltijd.

ART. 49.

En outre, le travailleur domestique interne a droit :

a) à une heure et demie de loisir par journée de travail effectif;

b) à un congé d'une journée entière ou de deux demi-journées par semaine de travail effectif.

Les heures de loisir et les jours de congé hebdomadaire sont fixées par l'accord des parties.

ART. 50.

Le travailleur domestique a droit, après un an de services, à des vacances annuelles payées.

La durée de ces vacances est calculée en raison de 1 jour par mois de services, sans qu'elle doive excéder 12 jours par an.

Pour le travailleur domestique de moins de 18 ans, la durée des vacances est calculée en raison de 1 jour et demi par mois de services.

Le travailleur domestique a droit, pour la période des vacances, à sa rémunération en espèces, augmentée éventuellement de la valeur des avantages en nature dont il n'aurait pas bénéficié en raison de ses vacances.

Cette rémunération est payable au plus tard la veille des vacances.

Les modalités d'application du présent article seront déterminées par arrêté royal.

ART. 51.

Les locaux dans lesquels le travailleur domestique exerce habituellement son travail pendant plusieurs heures et passe ses moments de loisir, doivent être convenablement chauffés.

D'autres prescriptions concernant la protection de la santé, de la sécurité et de moralité du travailleur domestique pourront être déterminées par arrêté royal.

ART. 52.

Les salaires minima des travailleurs domestiques pourront être établis pour chaque région par des commissions, dont la composition, le fonctionnement et les attributions sont déterminés par arrêté royal.

Les résolutions des commissions visées à l'alinéa précédent pourront être rendues obligatoires par arrêté royal.

ART. 53.

Sans préjudice des devoirs qui incombent aux officiers de police judiciaire, des fonctionnaires désignés par arrêté royal surveillent l'exécution des articles 43 à 52 de la présente loi. Leurs attributions sont déterminées par arrêté royal.

ART. 49.

Bovendien heeft de inwonende dienstbode recht :

a) op anderhalf uur vrije tijd per volbrachte arbeidsdag;

b) op een verlof van een hele dag of van twee halve dagen per volbrachte arbeidsweek.

De vrije uren en de wekelijkse verlofdagen worden bij akkoord van de partijen vastgesteld.

ART. 50.

Na één jaar dienst, hebben de dienstboden recht op een jaarlijks betaald verlof.

De duur van het verlof wordt berekend naar rato van 1 dag per dienstmaand, zonder dat het 12 dagen per jaar moet overschrijden.

Voor de dienstboden beneden 18 jaar wordt de duur van hun verlof berekend naar rato van anderhalve dag per maand dienst.

Voor hun verlofperiode, hebben de dienstboden recht op hun bezoldiging in speciën, in voorkomend geval vermeerderd met de waarde van de voordelen in natura, die zij wegens hun verlof niet zouden genieten hebben.

Vermelde bezoldiging dient uiterlijk daags vóór hun verlof uitbetaald.

De toepassingsmodaliteiten van dit artikel zullen bij koninklijk besluit bepaald worden.

ART. 51.

De lokalen waarin de dienstbode tijdens verscheidene uren zijn werk verricht en zijn vrije tijd doorbrengt, moeten behoorlijk verwarmd zijn.

Andere voorschriften betreffende de bescherming van de gezondheid, de veiligheid en de zedelijkheid van de dienstboden kunnen bij koninklijk besluit bepaald worden.

ART. 52.

De minimumlonen van de dienstboden kunnen voor elk gewest vastgesteld worden door paritaire comité's, waarvan de samenstelling, de werking en de bevoegdheid bij koninklijk besluit zullen bepaald worden.

De resoluties der in de vorige alinea bedoelde comité's kunnen bij koninklijk besluit bindend verklaard worden.

ART. 53.

Onverminderd de plichten die aan de officieren van de gerechtelijke politie zijn opgelegd, dienen de bij koninklijk besluit aangewezen ambtenaren over de uitvoering van de artikelen 43 tot 52 van deze wet te waken. Hun bevoegdheden zullen bij koninklijk besluit vastgesteld worden.

ART. 54.

L'employeur et le travailleur domestique sont tenus de fournir aux fonctionnaires désignés en vertu de l'article précédent, les renseignements qu'ils demandent pour s'assurer de l'observation de la loi.

En cas d'infraction, les dits fonctionnaires dressent des procès-verbaux qui font foi jusqu'à preuve du contraire.

Une copie du procès-verbal sera remise dans les huit jours au contrevenant, à peine de nullité.

ART. 55.

Toute infraction aux dispositions des articles 43 à 52 et à leurs arrêtés d'exécution sera punie d'un emprisonnement de un à sept jours ou d'une amende de 1 à 25 francs.

L'amende prévue à l'alinéa précédent est applicable autant de fois qu'il y a eu de personnes occupées en contravention aux dits articles, sans que le montant des amendes puisse excéder 2.000 francs.

En cas de récidive dans l'année à partir de la condamnation antérieure, les peines seront doublées sans que le total des amendes puisse dépasser 4.000 francs.

ART. 56.

L'employeur, le travailleur domestique ou qui-conque aura mis obstacle à la surveillance organisée en vertu de la présente loi sera passible d'un emprisonnement de huit jours à un mois ou d'une amende de 26 à 200 francs, sans préjudice, s'il y a lieu, de l'application de peines comminées par les articles 269 à 274 du Code pénal.

En cas de récidive dans l'année à partir de la condamnation antérieure, la peine sera doublée.

ART. 57.

L'employeur est civilement responsable du paiement des amendes prononcées à charge des membres de sa famille.

ART. 58.

Par dérogation à l'article 100 du Code pénal, le chapitre VII et l'article 85 du Livre Ier de ce Code, seront applicables aux infractions prévues par la présente loi. Toutefois, l'article 85 n'est pas applicable en cas de récidive.

ART. 59.

L'action publique résultant d'une infraction aux dispositions de la présente loi est prescrite après une année révolue à compter du jour où l'infraction a été commise.

ART. 54.

De werkgever en de dienstboden zijn er toe gehouden aan de krachtens voorgaand artikel aangewezen ambtenaren de inlichtingen, welke zij vragen om er zich van te vergewissen of de wet wordt nageleefd, te verstrekken.

Bij inbreuk, maken vermelde ambtenaren processen-verbaal op, die rechtsgeldig zijn behoudens bewijs van het tegendeel.

Een afschrift van het proces-verbaal zal, op straf van nietigheid, binnen de acht dagen aan de overtreder overgemaakt worden.

ART. 55.

Elke inbreuk op de bepalingen der artikelen 43 tot 52 en op de uitvoeringsbesluiten er van, zal met een gevangenisstraf van één tot zeven dagen of met een boete van 1 tot 25 frank gestraft worden.

De in voorgaande alinea voorziene boete is zo dikwijls toepasselijk als er personen in overtreding van vermelde artikelen werden tewerkgesteld, zonder dat het bedrag der boete 2.000 frank mag overschrijden.

Bij herhaling in het jaar, te rekenen van de vorige veroordeling, zullen de straffen verdubbeld worden, zonder dat het totaal der geldboeten 4.000 fr. mag te boven gaan.

ART. 56 .

De werkgever, de dienstbode of wie ook die het krachtens deze wet ingericht toezicht zullen verhinderd hebben, zijn strafbaar met een gevangenisstraf van acht dagen tot één maand of met een boete van 26 tot 200 frank, onverminderd, zo er aanleiding toe bestaat, de toepassing van de bij de artikelen 269 tot 274 van het Strafwetboek gestelde straffen.

Bij herhaling in het jaar, te rekenen van de vorige veroordeling, zal de straf verdubbeld worden.

ART. 57.

De werkgever is burgerlijk aansprakelijk voor de betaling van de ten laste der leden van zijn gezin uitgesproken geldboeten.

ART. 58.

Bij afwijking van artikel 100 van het Strafwetboek, zullen hoofdstuk VII en artikel 85 van Boek I van dit Wetboek toepasselijk zijn op de bij deze wet voorziene inbreuken. Artikel 85 is evenwel bij herhaling niet van toepassing.

ART. 59.

De openbare vordering, die uit een inbreuk op de bepalingen van deze wet voortvloeit, verjaart na een vol jaar, te rekenen van de dag waarop de inbreuk werd begaan.